

**PLATFORMA
NAŠE ŠKOLSTVO**

**STRATÉGIA A PRIORITY
PLATFORMY NAŠE ŠKOLSTVO
2022 → 2027**

Tento projekt od začiatku vie úplne presne, čo chce – jeden mýtybúrajúci kraj. Školstvo je systém ako každý iný, má svoje ciele i svoje zákonitosti. V súčasnosti však takmer vôbec nezabezpečuje to, čo by malo – a teda všetky peniaze a úsilie, ktoré do neho nalievame, sa zhodnocujú len veľmi málo.

Zvolili sme strednú úroveň – jeden samostatný kraj, pretože veríme, že to je ideálny priestor na oddemonštrovanie zmeny. Je natoľko rozmanitý, že naše nápady dokážeme testovať v rôznych kontextoch (malé i veľké školy, vidiecke aj mestské prostredie, rozmanité menšiny atď.). Zároveň je dostatočne veľký takže ak naše riešenia uspejú, budú skutočne reprezentatívne pre celú krajinu.

Čo s tým chceme robiť my, a kde vidíme vhodné cesty? O tom je tento dokument.

ULTIMÁTNY CIEĽ

Kvalitné a rýchlo sa rozvíjajúce školstvo podľa nás musí spĺňať nasledovné vlastnosti:

Každé jedno dieťa má reálny prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, ktoré ho posúva ďalej v príprave na svet budúcnosti, sociálnej mobility a napĺňaní vlastných aspirácií

Hlavnými držiteľmi kvality v systéme sú vyučujúci a vyučujúce a školy - a čo sa zdrojov týka, tie sú prioritne nasmerované práve sem

Je inkluzívne, po vzore hesla „sem každý patrí a každý tu vyniká“

Dáva si ambiciózne ciele, ktoré aj dosahuje, čo vidíme aj na reálnych dátach

ZÁKLADY

Cieľom v prvej fáze (2022 – 2027) je postaviť kvalitné základy, na ktorých budeme vedieť stavať ďalej. Tie vidíme jednoznačne v nasledovných prioritách:

Profesijný rozvoj vyučujúcich
Inklúzia
Mládež
Sieťovanie
Investičné dlhy

Prečo práve tieto ciele?

- Sú veľmi slabo rozvinuté (ich rozvoj bude trvať najdlhšie, preto s tým treba začať čo najskôr)
- Ich rozvoj je kľúčový (bez týchto priorít sa trvalo nikdy nepohneme dopredu)
- Dá sa na nich dobre stavať a neskôr ich prepájať
- Tieto témy nás reálne bavia a máme k nim osobne blízko

PROFESIJNÝ ROZVOJ VYUČUJÚCICH

Každá významná štúdia v oblasti vzdelávania, ako ja odborná literatúra potvrdzuje jediné: vyučujúci a vyučujúce sú najkľúčovejší faktor kvality vzdelávania. Popri tomto je jedno aké máte vybavenie, je jedno, ako je školstvo organizované – to, kto vedie triedu, je rozhodujúca vec.

Keď sa teda bavíme o tom, čo s naším školstvom, našou absolútnou prioritou by malo byť investovať do kvalitných učiteľov a učiteľiek. Realita je už sprofanovane trápna, a nefunguje to ako má na žiadnej zo súčasných úrovní.

Konkrétne, ak chceme kvalitných vyučujúcich, chce to podchytiť tieto veci:

- Nábor a výbor vyučujúcich (potrebujeme, aby sa hlásili najlepší z najlepších, a nich vyberať úplnú špičku)
- Príprava budúcich vyučujúcich (na vysokých školách, s dostatočnou praxou a reálnym dôrazom na kvalitu učenia, nie encyklopedické vedomosti)
- Profesionálny rozvoj vyučujúcich (od začínajúcich po expertov a expertky – správny učiteľ sa posúva a systém mu v tom má nie pomáhať, ale priam slúžiť)
- Výmena dobrej praxe a zavádzanie inovácií (tj. systém musí byť schopný dokázať rýchlo zaviesť inovácie, ktoré sú overené a správne)

Stratégiou Platformy je do roku 2027 urobiť razantné kroky v každej z týchto vyššie spomenutých oblastí. Keďže najviac autonómie máme v profesionálnom rozvoji vyučujúcich (a má

najväčší dopad pri zlepšovaní našich škôl), budeme sa ťažiskovo zameriavať práve naň. Máme ale veľký záujem spolupracovať s každým, kto je činný v ktorejkoľvek z týchto častí.

Cieľom Platformy je do roku 2027 mať preukázateľný pozitívny dopad minimálne na 1000 vyučujúcich a zlepšiť aspoň jeden ucelený proces z vyššie uvedených.

INKLÚZIA

Inklúzia je pre nás otázka a) ľudskoprávna a po b) kvality, ktorou, ak chceme byť moderná krajina 21.storočia, sa skrátka musíme zaoberať. Naším cieľom nie je viesť ideologické debaty – nemáme na to vybavenie a ani si nemyslíme, že je to úplne cesta. Pre nás je inklúzia stručne vyjadrená v hesle „každý sem patrí a každý tu vyniká“ – tak by sa podľa nás malo cítiť každé dieťa, ktoré chodí do školy (a aj každý dospelý, ktorý s ním pracuje). Možností, ako sa k tomu dostať je viacero – je ale dôležité tento cieľ zarámcovať.

Na čom sa zhodneme zrejme všetci ale je, že naše školstvo je na tom z tohto hľadiska vcelku biedne – máme tu gargantuovskú segregáciu rómskych detí v špeciálnom školstve, oklieštenú podporu detí so zdravotným znevýhodnením alebo postihnutím, a dlhodobú stigmú, ktorá sa týmito témami nesie.

Nad slnko jasnejší je fakt, že toto sa neuskutoční niekde od stola, vertikálnym riadením. Je to terénna práca, ktorá stojí na sieťovaní všetkých stakeholderov, a tak implementačnej ako i advokačnej činnosti.

V praxi ktokoľvek, kto hovorí o inklúzii, väčšinou začína aj končí pri §2 písm. j) školského zákona, ktorý definuje tzv. „špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby“ (skrátene ŠVVP). Zjednodušene, podľa zákona sú deti so ŠVVP:

- deti so zdravotným znevýhodnením alebo postihnutím
- deti zo sociálne znevýhodneného prostredia
- deti s nadaním

Platforma neverí v nálepkovanie detí, neverí ani v tieto kategórie, a celý tento inštitút by najradšej zrušila. To ale teraz nie je v našich silách. Preto z hľadiska stratégie do roku 2027 vidíme nasledovné body, o ktoré sa plánujeme opierať:

- Raná starostlivosť a intervencia
- Poradenský systém
- Inkluzívne kolektívy

Prečo práve tieto tri?

- Deti zo sociálne znevýhodneného prostredia v praxi v škole zaostávajú zhruba dva až štyri roky. To je fakt, ktorý školský systém nemá ako dohnať, nieto prekonať. Podľa výskumov je najlepším nástrojom práve raná a predškolská starostlivosť. Tá v súčasnosti ale na Slovensku prakticky mimo aktivizmu neexistuje – doslova ju nemáme nikde v zákone zadefinovanú. Preto je našou prioritou makať práve na tom, aby systém ranej starostlivosti vznikol a fungoval, ako má – a aby bol na ten (pred)školský plynule napojený.

- To, či v súčasnosti bude dieťa uznané ako dieťa so ŠVVP má na starosti práve poradenský systém – práve on má pod taktovkou diagnostiku a všetku individuálnu špecializovanú podporu pre deti.
- Implementovať inklúziu sa dá len cez inkluzívne kolektívy v školách, a to na všetkých úrovniach. Školy, ktoré sú súčasťou Platformy, chceme aktívne podporovať v tom, aby takéto kolektívy aktívne tvorili a rozvíjali.

Cieľom Platformy je do roku 2027 mať preukázateľný pozitívny dopad minimálne na 150 detí v ranej starostlivosti a minimálne jeden úspešný projekt na rozvoj poradenského systému a inkluzívnych kolektívov na školách.

MLÁDEŽ

Mládež je naša budúcnosť. Do roku 2027 budú súčasní tínedžeri a tínedžerky končiť na vysokých školách, začínať mať reálny vplyv na veci, rásť a dostávať sa do dôležitých pozícií. Ak hľadáme potenciál na kritickú masu, tu je suverénne najväčší.

Platforma sa na mládež nezameriava obsahovo (tj. až tak neriešime napr. ako mladí vnímajú témy X, Y, Z, aj keď nás to určite zaujíma), ale procesovo. Chceme skrátka aktívne pomáhať tvoriť kritickú masu, ktorej záleží na školstve a vzdelávaní, na rozvoji seba i svojej komunity a spoločnosti. Našou prioritou je preto:

- Prinášať programy, ktoré aktívne sieťujú mládež a prepájať všetky podobné iniciatívy v kraji
- Inkluzívne podporovať mládež s oklieštenými príležitosťami, resp. sťaženou pozíciou
- Pracovať na kontinuite, tj. vytváraní kritickej masy

Z našej doterajšej činnosti vnímame tiež silnú potrebu rozvoja participácie mládeže na verejných politikách, a to na všetkých úrovniach.

Cieľom Platformy je do roku 2027 vytvoriť sieť minimálne 500 mladých, ktorá bude mať zabezpečenú kvalitnú podporu a ďalší rozvoj.

SIETOVANIE

Cieľom je jeden kraj – to je obrovská plocha a veľmi veľa ľudí. Netrpíme sebaklamom, že samostatne spasíme všetkých, a o to nám ani nejde. Sme platforma, ktorá chce spájať a prepájať všetko dobré, čo sa len dá. Cielená činnosť, do ktorej chceme investovať, je teda sieťovanie.

Uvedomujeme si, že sieťovanie je predovšetkým nástroj, pre nás ide ale skutočne o prioritu. Školstvo sa vyznačuje extrémne širokou a rozmanitou paletou stakeholderov. Konkrétne:

- Vyučujúci a vyučujúce
- Vedenie škôl
- Odborný personál
- Pomocný personál

- Rodičia
- Deti
- Školská správa
- Zriaďovatelia
- Poradenský systém
- Neziskové organizácie
- ...a pod.

Akýkoľvek nový nápad či reformná snaha musí prejsť minimálne týmito všetkými, relatívne rýchlo a relatívne bezbolestne – inak je odsúdená na zánik. Tradičná tendencia prešľapovania na mieste či „vybitia“ reformných snáh medzi rôznymi skupinami sa nedá riešiť inak ako systematickým budovaním dialógu a prepájaním čo najviac strán. Na Slovensku týmto momentálne nie je absolútne nikto poverený, a nikto to (mimo vlastného lokálneho kontextu) ani silnejšie nerobí¹. Možno teoreticky by to prislúchalo verejnej správe, tá na to nemá ani ľudí, ani mimo osobnej angažovanosti niektorých úradníkov a úradníčiek motiváciu. Keď potom príde nejaký návrh, vždy sa organizuje kolotoč okrúhlych stolov a verejných prezentácií, ktoré ale spravidla buď vyfučia oveľa skôr ako získajú momentum, alebo vyvolajú silný odpor a ostanú okresané na kozmetickú verziu, ktorá je všetkým, len nie reformou.

Chceme v sieťovaní myslieť na každú skupinu a postupne tvoriť skutočnú platformu, ktorá obstojí tak veľkosťou, rozmanitosťou ako i regionálne. Opäť sme na veci zameraní procesovo, nie

¹ Pre absolútnu jasnosť: plne uznávame všetky participatívne advokačné iniciatívy, napr. SKU, SKAV, Platforma rodín detí so zdravotným znevýhodnením a pod. – problémom je, že sú väčšinou zamerané systémovo (tj. spájajú a prepájajú ľudí na úrovni zmien zákona), ale majú už málo kapacít prepájať veci na úrovni implementácie. Nám ide práve o tú implementáciu, lebo fungujeme na úrovni kraja.

obsahovo (tj. netlačíme napr. reformu škôlok, chceme len raz dokázať odfacilitovať, že sa k reforme zladí min 70% škôlok v kraji ako i ďalších kľúčových hráčov).

Z hľadiska stratégie ideme postupovať podľa nasledovného vzorca:

Kvalita partnerov → Regionálne pokrytie → Multidisciplinárna spolupráca

Do roku 2027 je naším cieľom pospájať čo najviac kvalitných partnerov, ktorí sú ideálne i regionálne rozmanití. Najneskôr od roku 2025 chceme pilotovať lokálne multidisciplinárne spolupráce opierajúce sa práve o týchto partnerov.

INVESTIČNÉ DLHY

Stále si stojíme za tým, že prioritná pre kvalitu školstva je kvalita vyučujúcich – nemôžeme ale nevidieť, aký obrovský investičný dlh tu máme. Prejavuje sa najviac v katastrofálnom kapacitnom poddimenzovaní², ako aj na stave budov a celkového vybavenia škôl.

² Napr. v poradenskom systéme nám chýba minimálne 600 odborníkov a odboríčiek len na to, aby bola zabezpečená pravidelná podpora pre každé jedno dieťa, nehovoriac ešte o náročnejších prípadoch. Toto nielenže nemáme zazdrojované, my ani len netušíme, z čoho to udržateľne zdrojovať chceme.

Investičné dlhy sú prioritou platformy vyslovene kvôli času – bude najdlhšie trvať, aby sme ich dostali na adekvátnu úroveň, a zároveň každý rok, kedy nečerpáme prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ ako by sme mali, je svätokrádežou na potenciáli.

Školy sa s projektmi trápia ako vedia, väčšina sa ale (úplne legitímne obáva) nedostatočných skúseností, administratívnej záťaže a veľkej zodpovednosti v prípade, ak by niečo nesesedelo. Namiesto toho, aby venovali všetko svoje úsilie deťom a svojmu rozvoju, tak znovu trávajú dlhé hodiny nad papiermi, ktoré potrebujú len kvôli investičnej injekcii.

Pre Platformu je kľúčové do roku 2027 uskutočniť minimálne 15 kvalitných investičných projektov, s ktorými školám pomôže.

